

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Punctum Difficultatis 3. Expediuntur reliqua aactionem concernentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

OBJICITUR SEPTIMO. Quæ referuntur transcendentaliter, non possunt idem esse realiter; sed actio refertur transcendentaliter ad effectum, ordo enim ad terminum est de essentia actionis.

RESPONDETUR. Negando, hic intercedere relationem realem inter illam merè formalitatem, & inter effectum; sed inter agens in actu, hoc est sumptum cum illa determinatione, & inter effectum, est dicta Relatio.

Punctum Difficultatis 3.

Expediuntur reliqua Actionem concernentia.

QUÆRES PRIMO, *Quid sit sentiendum de divisione actionis in actionem agentem, & in actionem actam.*

RESPOND. actionem agentem sumi posse pro ipso principio, seu virtute operativa, prout connotat positum à se effectum, & in isto sensu est ipsemet agens; quamvis hanc denominationem non acquirat, nisi in circumstantia effectus, consequenter actio agens, secundum id, quod dicit in recto, non est separabilis à principio, cum sit ipsummet principium. Rursus, actio agens sumi potest, pro eo quod egressum, à principio agente operatur, vel negotiatur passum, & sic est idem quod passio, prout passio dicit ordinem ad causam, à qua est, & hæc identificatur ipsi effectui, in circumstantia prædictæ modalitatis. Actio autem acta est ipsamet formalissimè passio.

QUÆRES SECUNDO, *An actio & passio sine distincta realiter.*

RESPOND. actionem agentem secundum id, quod dicit in recto & supponitur pro principio agente, esse distinctam realiter à passione, prout idem est illa realiter cum effectui.

RATIO. Quia causa & effectus distinguuntur realiter. Caterum formaliter accipiendo actionem, prout est actus hujus in hoc, & formaliter accipiendo passionem, prout est actus hujus ab hoc, sunt idem realiter, quia sufficit hæc solis connotatis differre, nempe, ut in quantum pender ab agente, vocetur actio, in quantum est in effectui, vocetur passio.

QUÆRES. *In quonam recipiatur actio, in agente, an in passio?* In agente recipi docent Scotistæ, in passio alii, & non est quidem difficultas de actione immanente, quam circumscribit Oviedo, quod sit actio, vi cujus formaliter terminus remanet in principio, à quo effluit, sed res est potius de actione transeunte, in quonam recipiatur, cum non debeat remanere in subiecto, à quo effluit.

Ovied. dicit: Non esse de ratione actionis, quæ constituat agentem, recipi in agente, quia

datur aliquid verè agens, in quo actio non recipitur, nempe Deus. Ergo de ratione actionis in communi, non est recipi in agente. Sed dicit idem, nec esse de ratione actionis recipi in termino, quia alias terminus causeret actionem, immò sequeretur ulterius, quod causalitas causeret seipsam, quia esset causa principii causalitatis suæ, hoc est, termini, se causantis: censeret itaque illam recipi in subiecto, quod terminum recipit ex vi illius actionis productum. Tum quia Aristot. dicit, actionem esse actum hujus in hoc. Tum quia est identitas actionis cum passione. Tum quia actio eductiva, constituit terminum dependentem à subiecto, ergo debet ipsa recipi in eodem subiecto. Quod actio non recipiatur in agente, benè probat Oviedo, sed quod non possit recipi in termino, sed in subiecto, non convincit, de quo mox. *Hinc*

ASSERO PRIMO. *Actionem antonomastice acceptam, non recipi in causa.*

RATIO. Tum quia ex Aristotele, non est necesse agens ex eo præcisè, quia agit intrinsecè, mutari, mutaretur autem si reciperet actionem. Tum quia vel agit aliquid in agente illa actio, vel non agit: si non agit, ergo in illo non est, quia impossibile actionem esse, & non agere: si agit, ergo non in agente recipitur actio, sed in eo, quod agitur, adeoque in passio. Tum quia si actio reciperetur in ipso agere, quomodo in illo extraneo quidquam operari poterit, influendo esse?

ASSERO SECUNDO. *Non recipi actionem in subiecto, cui unitur terminus productus.*

RATIO. Tum quia impossibile est esse terminum productum sine actione, hoc ipso enim esset, vel nihil, vel quid improductum. Possibile autem est terminum productum, non uniri subiecto. Ergo possibile etiam erit actionem illam, non uniri subiecto, & tamen, cum per se stare, etiam divinitus, non possit, debet recipi in aliquo: Ergo apparet non recipi actionem in subiecto. Tum quia potest assumi creatura, ad creandam materiam, vel Angelum, quæ creatio illius erit actio, vel modalis, vel non sine modo, & tamen non recipietur in subiecto, in quo enim? ergo apparet actionem, non recipi in subiecto. Tum quia actio & effectio verbis differunt; effectio autem videtur esse ratio formalis effectus, non autem ratio formalis subiecto. Ergo non in subiecto recipitur. Per hoc tamen non nego, quod determinatio illa educatur ex materia.

DICES cum Suar. D. 48. S. 4. n. 13. Actio immanens in ea potentia inhaeret, in qua est terminus intrinsecus ejus, & ita, in intellectu manet actio intelligendi.

RESPONDETUR. Actionem intelligendi esse in intellectu, quia nullum est aliud subiectum; nec potest recipi in termino, quia nulla actio vitalis habet à se distinctum terminum. Benè autem potest recipi actio, si illa sit modalitas, si non

sine

sine modo, in termino, quem producit, & non in subiecto, in quo recipitur terminus.

ASSERO TERTIO. *Probabilis esse, actionem recipi in termino producto, seu in effectu.*

RATIO. Tum quia, non recipitur actio in agente, nec in subiecto, ergo in termino, quia cum in aliquo recipi debeat, in nullo alio jam recipi poterit. Tum quia, si actio reciperetur in agente, non esset ratio, cur in extraneo, quod est effectus, operari quidquam possit: ergo etiam, si reciperetur in subiecto, non esset ratio, quomodo effectum operari possit, à quo subiectum distinguitur realiter: & sicut albedo recepta in pariete A, non dealbat parietem B, & si verberetur Paulus, non verberatur Andreas, hoc ipso propter distinctionem realem; ita si actio recipiatur in subiecto, non est quomodo efficiatur per illam effectus, seu terminus, distinctus realiter. Tum quia doctrina est Aristotelis, motum recipi in ipso mobili, hoc autem, quod moveretur tunc, à non esse, ad esse, est ipsemet effectus, seu terminus. Tum quia, si non posset recipi actio in ipso termino, hoc ex eo esset, quia deberet præsupponi terminus actioni, & quia ipse deberet materialiter causare suam actionem, quod dici non potest; sed neutra harum rationum in præfenti militat, quod ipsum probatur, quia præcisum recipi; non fundat causationem, adeoque nec titulum in recipiente antecessionis, quod ipsum probatur, quia anima etiam recipitur in materia, & in corpore, neque tamen hæc receptio, fundat titulum causalitatis in materia. Rursus, actio creativa, posito etiam, quod sit modalis entitas, recipitur in re creata, & tamen nec causat creationem, nec præsupponitur illi. Et certe universaliter receptio, potest esse duplex, in primis receptio in aliquo, tanquam in termino, & receptio in aliquo, tanquam in subiecto; prior illa nec antecessionem recipientis, nec causationem fundat, fundat posterior. Deinde, si quæras, qui hæc duo condistinguantur? ad hoc dici poterit, quod scilicet convenient utrumque in hoc, quod scilicet illis uniatur id, quod recipiunt, sed in hoc distinguantur, quia receptio, tanquam in termino, non depolcit antecessionem termini, & præsuppositionem, depolcit receptio tanquam in subiecto. Rursus, quia receptio tanquam in subiecto, est bonum recepti principale, utpote, quod non habet jus existendi sine hac unione, jam autem receptio, tanquam in termino, est bonum ipsiusmet termini, illa receptione esse & existere acquirentis. Denique, quia receptio in subiecto, est receptio tanquam in causa materiali recepti, jam autem receptio tanquam in termino, est receptio tanquam in causato, & ideo recepto, ut habeat recipiens esse. Tum quia argumenta adlata ab Ovied. non convincunt, nam illis verbis: Actio, est actus huius, in hoc, etiam nos tueri possumus nostram sententiam, cum enim non agat, nisi

effectum, id in quo recipitur, erit effectus. Quatinus autem sit identitas actionis, cum passione, id verum est, per ly: passio, non intelligendo unionem, sed actionem actam. Posito etiam, quod hic intelligat Aristoteles nomine passionis unionem, non sequitur intentum Ovied. quia hoc salvabitur, quamvis passio hæc actionis, sit in effectu, non in subiecto recipiente effectu. Quomodo autem actioeductiva constituat terminum, dependentem à subiecto, id jam supra explicatum est, ubi de educatione. Condistinguetur autem adhuc creatio ab educatione, quiaeductio, erit cum influxu causæ materialis, non item creatio, possetque hæc receptio, tanquam in termino, vocari adhesio, inhaesio autem receptio, tanquam in subiecto.

DICES PRIMO ex Mastrio Disp. 7. n. 29. Actio de sua ratione formali subiectum inhaesionis requirit, quia actio quæcunque, non solumeductiva, sed etiam creativa, est propriè accidens, ergo formaliter petit subiectum inhaesionis, per hoc enim distinguitur à substantia.

RESPONDETUR. Subiectum inhaesionis dupliciter accipi potest, pro subiecto, cui unitur ipse terminus productus, & sic ex dictis, falsum est, quod actio etiam titulo accidentis, requirat subiectum inhaesionis: deinde accipi potest, quod sit id, cui unitur actio, & sic indubiè tale subiectum inhaesionis, requirit actio; neque enim potest esse sine termino, & si ponatur modalitas esse, aut non sine modo, indubiè se sola non habet jus existendi, extra modificatum, & hoc subiectum, est terminus.

INSTAT. Ideò actio creativa subiectum non requirit, quia constituit rem independentem à subiecto: ergo, quia actioeductiva constituit rem, à subiecto dependentem, de sua ratione formali exigit subiectum.

RESPONDETUR, quod actioeductiva exigit subiectum, tanquam id, cui unitur terminus suæ productionis, sed non exigit subiectum, tanquam sui immediatè receptivum, unde etiam & actio productiva accidentis, recipitur in termino, licet ipse terminus petat uniri subiecto: cumque divinitus possit illi non uniri, & tamen sine actione conjuncta, nihil fiat, inferendum erit, actionem illam non recipi immediatè in subiecto, sed in termino. Cur autem ille terminus non recauset actionem, dictum supra.

DICES SECUNDO. Actio secundum rationem formalem, non denominat passum agere, quia passum, ut passum, non agit, ergo non subiectatur in ipso: formam enim denominare subiectum, est informare subiectum.

RESPONDETUR. Quod actio, prout est agens, non subiectetur in passio, secus prout est acta, & quia actio acta, & agens sensu adlato, sunt idem, ideò sicut actio acta, non recipitur in agente, ita nec agens, sed profuit ab illo.

† o 3

IN.

INSTAT PRIMO. Forma, quæ extrinsecè denominat aliquid, etiam intrinsecè debet denominare subiectum inhaesionis, ergo actio, ut actio reduplicativè, debeat aliquo pacto denominare passum: quænam igitur erit ista denominatio? certè non denominatio passi, quia hæc est effectus passionis, nec est denominatio conformis naturæ actionis, imò opposita.

RESPONDETUR. Quod actio, qua actio acta denominat passum, extrinsecè autem agentem, quæ etiam denominatio passi, proportionata est actioni actæ.

INSTAT SECUNDO. Sicut album ab albedine, ut à denominante, derivatur; ita agens, quia est denominativum actionis, esse actione affectum, formalissimè erit, esse agens; consequenter, per nos passum, deberet esse agens.

RESPONDETUR. Sicut esse visum est denominatum à visione, tamen visio non recipitur in viso; ita potest esse agens denominatum ab actione, actione in se non recepta: potest tamen ostendi etiam forma intrinseca denominans agens, nempe ipsa vis causandi, licet rationem exercitæ non habeat, nisi in circumstantia effectus, & in hac circumstantia, denominatur agens.

INSTAT TERTIO. Vel istæ formalitates sunt ejusdem rationis, & sic deberet denominare agens actio, non solum causam, sed etiam effectum: vel diversæ rationis, & sic denominatio agentis, non poterit ab his formalitatibus æque desumi, sed ab una tantum.

RESPONDETUR. Istas formalitates, ob diversos suos respectus, esse diversæ rationis, licet competant uni eidemque entitati physicè spectatæ, & quia receptio est quid physicum, & non secundum formalitates, cum illa entitas sit una, unum etiam subiectum, in quo recipitur, habebit, & hoc subiectum est terminus, licet illa entitas, non prout habet rationem actæ, denominet agens, sed sub formalitate actionis agentis. Quod autem dicit Maffrius, falsò asseri hanc formalitatem actionis actæ, actionem spectare, si procedat hoc sensu, quod scilicet formalitas actionis agentis, non sit formalitas actionis actæ, vera est propositio: si procedat hoc sensu, quod actio acta & agens, non possint ad eandem entitatem, secundum diversas formalitates spectare, hoc ipsum negatur.

DICES TERTIO. Quamvis ponatur actionem recipi in agente, non sequetur illud agens esse patiens, non enim omnis receptio, est in prædicamento passionis, sed solum illa, quæ recipit agens.

RESPONDETUR. Etiam agens, respectu sui, esset agens, in quantum est in se ponens illam actionem, & quamvis receptio non arguat actionem, arguit tamen actio, ubi est, illic se agere.

NOTO. Quod argumentum negativum: non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ostendat, non distinguendas esse actiones illas actas

& agentes, consequenter nec ponendam physicè actionem agentem in agente, ut patuit solutione objectionum: sed etiam id colligitur exinde, quia nullibi ageret actus agens, non in agente, ut conceditur, non in termino, seu passio, quia illic est nonnisi actio acta, huic autem agi convenit, non agere.

De distinctione specifica Actionum.

QUÆRES QUARTO. Undenam actio distinctionem suam specificam sumat?

ASSERO PRIMO. Si agatur de specificatione intrinseca, specificatur Actio, à sua entitate.

RATIO, quia specificatio rei intrinseca, non distinguitur realiter ab ipsamet re specificata, est enim præcisè ipsa connexio prædicatorum essentialium, ergò desumitur ab ipsamet rei entitate.

ASSERO SECUNDO. Specificationem extrinsecam Actionis, desumi etiam à principio Actionis.

RATIO, quia accipit à principio extrinseco entitatem, ergò accipit ab illo specificationem.

Sed ex eone ipso, quia hæc actio est à distincto specie principio, jam erit distincta specie, v.g. ex eone ipso, quia proficiscitur visio ocularis à bove, & visio alia ocularis ab homine, circa idem objectum, visiones hæc erunt distinctæ specie: in quo, affirmativè, sentiendum.

RATIO. Tum quia si nihil obsit, proportionandæ sunt actiones suis principiis, ad quem titulum proportionis semper attendit natura, & cum sit nexus inter actiones & principia, debet etiam esse proportio, sed erunt magis proportionatæ, si distinctorum specie principiorum sint distinctæ futuræ actiones, sequentur enim conditionem principiorum, quæ ipsa inter se distinguuntur specie, nihilque obest, quo minus ponatur hæc proportio, quid enim tale? Tum quia, ponamus potentiam visivam ab anima distingui realiter, vel potentia visiva bovis, erit eadem specie, cum potentia visiva hominis, vel non eadem specie: si eadem specie, ergò non procedit in statu difficultatis, quia hic tractat: an specie distinctarum potentiarum, sint distincti specie, ex hoc præcisè, actus, quia proficiscuntur à potentiis distinctis specie. Si autem sunt potentia diversæ specie, cui usui illas dedisset natura, nisi ad actus specie distinctos? Totum enim bonum potentia, est, illius extendentia ad actus specie distinctos, cui usui ergò erit species illarum distincta, si non ponunt actus specie distinctos? Quia autem in nostris principiis potentia identificantur ipsis animabus, quæ sunt distinctæ specie in homine & bove, ideò & actiones visionis ocularis, erunt distinctæ specie. Tum quia, si natura inten-

intendit effectum, quantum fieri potest assimilare passio, in virtute per quam agit. Ergo etiam intendit assimilare, quantum fieri potest in specificatione, ipsosmet actus suis principiis, cum quibus majorem habet connexionem, quam cum ipsis effectibus seu terminis. Tum quia saltem actiones vitales unius, debent distinguere specie ab actionibus vitalibus alius, quamvis versantibus, circa idem objectum. Quod ipsum probatur: quando dicit connexionem essentialem unum, quam non dicit aliud, illa distinguuntur specie: si enim connexio essentialis hujus actionis, cum hoc termino importat alietatem specificationem, cur non connexio essentialis, cum hoc principio, importabit eandem. Dicit autem actus vitalis connexionem essentialem cum suo principio. Unde etiam definitur per esse ab intrinseco. Quod autem dicit Suar. Disp. 48. Sect. 3. n. 16. differre actiones vitales à non vitalibus, ex principiis diversarum rationum, non tamen sine ordine ad diversos terminos, id non convincit. Concedo enim etiam ex ordine ad diversos terminos sumi distinctionem, sed restat querere, an etiam à principio sumat speciem actus? si sumit, habemus intentum; si non sumit, restat querere, cur ordo actus vitalis, qui habetur ad terminum, sit specificativus, & non ordo actus vitalis ad principium, per quem adhuc ordinem definitur, non sit illius specificativus. Et sicut ipsa actio non sistit in se, sed pergit, ad terminum, consequenter, & specificativum ab illo desumet, sed cur etiam, cum non sistat in se, tanquam in principio productivo, sed referatur ad principium producens, ex illa referibilitate ad principium producens, distinctum specie, non sumet etiam distinctionem specificam. Tum quia actio illa est modus hujus principii determinativus, Ergo ad hoc principium, essentialiter adstringitur. Tum quia pro nobis videtur esse S. Thom. prima secundæ Q. 1. a. 3. ubi dicit: Speciem sortiri actionem quidem ab actu, qui est principium agendi, passionem verò ab actu, qui est terminus motus: Locus autem, qui citatur, ex quaest. 6. de Potentia art. 8. dicit quidem specificari à termino, & quidem propriè motum, sed non negat specificari etiam à principio in eo ipso, quod sit motus naturalis: vel loquitur S. Thom. de specificativo magis noto.

DICES PRIMO. Si sumitur specificatio à principio, omnes actiones essent ejusdem speciei, quia idem specie principium.

RESPOND. Negand. Sequel. quia est in eodem principio vis producendi actus diversos specie, imbibentes ex vi principii nexum specialem, cum hoc principio, ratione cujus nexus distinguuntur specie, & sic si ponatur visio, quam format homo, nexus quem dicit ad hominem, distinguitur specie, à nexu, qui dicitur ad bo-

vem; licet in hoc nexu, tanquam in ratione generica, conveniat etiam humana visio: posset etiam quis concedere, actiones hominis in ratione actionis hominis, esse specie distinctas ab aliis actionibus, quæ non sunt hominis, licet inter se non distinguantur, in ratione actionis hominis.

INSTABIS PRIMO. Actio licet ab agente procedat, tamen est essentialiter communicatio alicujus esse, & sub ea ratione est via ad suum terminum, via autem essentialiter respicit terminum.

RESPOND. Actio licet sit essentialiter communicatio alicujus esse; tamen si loquamur de vitali, est essentialiter ab intrinseco: ergo ab illo sumet speciem. Directè autem dici potest, hoc argumento probari, quod non sumat etiam à principio.

INSTABIS SECUNDO. Cum motus, duos habeat terminos, nimirum à quo & ad quem, juxta veram Philosophiam, non accipit motus speciem à termino à quo, sed ad quem: at verò ad eundem modum videtur comparari principium agendi, ad suum actum.

RESPOND. Communem Philosophiam hoc solum velle, quod ea, quæ distinguuntur specie, ratione termini ad quem motus, possint proficisci ab eodem termino à quo, nec ratione præcisè termini à quo differre à se, quamvis si unum A quo, ad aliud A quo principio comparentur, inter se differre possint. Et sic differt in moralibus desertio cupiditatis à desertione impatientiæ, & promotio à termino ignobilitatis, ad terminum principatus, à termino principatus ad regalitatem. Quamvis autem terminus à quo non specificaret, diversitas inde peti posset, quia terminus à quo, non est natus influere esse in mobile, proportionareque inevitabiliter, hoc influxu sibi ipsi mobile, cum tamen id sit natum facere ipsum principium, seu agens.

DICES SECUNDO. Cum Suar. citat. n. 10. Generatio & creatio hominis in tantum differunt, in quantum creatio includit effectiorem materiam, & formam ex nihilo. Ergo nec diversitas actionum sumitur ex termino non autem ex principio. Item si Deus annihilaret aliquem Angelum, & eundem postea iterato crearet, tamen illa actio esset ejusdem rationis cum prima creatione, quia sola iteratio non potest sufficere ad specificam diversitatem actionum, consequenter diversitas actionum sumi debet ex diversitate terminorum, non autem principiorum.

RESPOND. Suares ut eundem legenti loco citato constabit, hoc solum velle, quod non salvetur hæc distinctio absque terminis, quod etiam nos non negamus. Ad argumentum quod attinet, nego generationem, tanquam actum vitalem hominis, non differre specie à creatione,

eaque desumibili etiam à principio, seu agente, licet creatio cum nec sit modus, nec involvat modalitatem, non possit in re participare aliquid speciale specificans, desumibile ab ipso principio. Quod attinet ad annihilationem Angeli & reproductionem, non erit illa distincta specie, non solum ob indistinctionem termini, sed etiam ob indistinctionem principii.

INSTAT PRIMO idem. Calefactio facta ab igne, vel facta à Sole, non sunt actiones speciei diversae, ob solam diversitatem principiorum, quia licet illa principia sint diversa, tamen non agunt idem, ut diversa sunt, sed quatenus unum, eminenter continet aliud, vel ambo eandem formam: virtus autem eminenter continens aliam, sicut eminenter continet formam ejus, ita & actionem ejus.

RESPONDETUR. Calefactio spectata penes terminum, hoc est, penes calorem, eadem ab utroque producitur, potest enim idem terminus à diversis specie principii produci, & si principia sunt diversa independenter à nostris conceptibus, agunt ut diversa, agunt enim ut sunt, sunt autem diversa: sed calefactio spectata penes principia, calorem illum producentia, est speciei distincta. Ex continentia etiam eminenti, pro nobis potius sumitur argumentum, nam continendo eminenter rem producendam, continet continentia distincta specie, quia continentia identificata realiter ultimae differentiae, quae supponitur, esse specifica. Ergo, si continentia eminenti entis, proportionatur continentia actionis, etiam continentia illius actionis, erit speciei distincta, ab aliis continentis, adeoque & actionibus. Quare autem actio specificatur à principio & non terminus, hoc in id principium refertur, quia idem numero effectus potest produci ab alia causa, non tamen eadem actio. Loquimur autem hic ex communi Philosophia de actione, tanquam de aliquo modaliter distincto, accommodando nos communi phrasi. Licet secundum nostra principia loqui debemus de sola illa determinatione modali.

INSTAT SECUNDO idem. Deus non solum potest se solo facere eundem specie calorem, quem facit ignis, sed etiam eandem specie calefactionem. Ergo calefactio, quae fit à solo Deo, & quae fit ab igne, cum concursu DEI, non differunt specie.

RESPOND. cum hic calefactionis nomine veniat actio productiva caloris, quae est modalis vel non sine modo, nego quod eandem calefactionem possit cum igne Deus eundem calorem producere, alias haec actio productiva caloris, posita ab igne, non esset essentialis determinatio, reddendi ignem producentem.

INSTAT TERTIO idem. Diversa principia ejusdem termini, vel sunt causae univocae, vel aequivocae: vel una univoca, alia aequivoca: Si

sint univocae causae, erunt ejusdem rationis cum effectu, consequenter etiam inter se: si vero una causa sit univoca, altera aequivoca, adhuc actio erit ejusdem rationis, quia causa aequivoca agit, ut eminenter continens effectum & actionem causae univocae.

RESPOND. Si sint causae univocae, inter se comparatae, cum sint ejusdem speciei, etiam actiones specificationem ab illis sument eandem: si autem comparatae inter se causae, sint aequivocae, in genere agendi, diversa specie actione agent, & ad specificationem proderit illa continentia, ut jam dixi.

INSTAT QUARTO idem. Incredibile videtur, actionem movendi coelum, fore diversam specie, eo quod fiat ab Angelis specie diversis.

RESPOND. Motus fit ab Angelis per productionem impulsus, tanquam termini producti, nihil autem vetat eundem terminum produci à diversis specie principii, cum hoc tamen stat, ut specie distincta actione, idem impulsus producatur ob rationes adlatas, quia illa actio cum sit modus, vel non sine modo, dicit ordinem, non nisi ad hoc principium distinctum specie.

INSTAT QUINTO idem. Principium agendi si sit univocum, ex sua specie, determinatum est ad talem actionem, tendentem ad talem terminum, si autem sit aequivocum, cum ex se sit universale & indifferens, non potest ab illo sumi determinata species actionis.

RESPOND. Posito, quod agens univocum, sit determinatum ad talem actionem, cur ejus talitas specifica, etiam à principio desumi non poterit, ad quod etiam dicit essentialem ordinem, tanquam ad suum principium; Agens autem aequivocum, nego esse indifferens ad speciem tribuendam suae actioni; Unde in agente aequivoco, agnoscimus quidem indifferentiam ad hunc vel illum producendum terminum, sed non agnoscimus indifferentiam, ad tribuendam actui speciem, non proportionatam sibi.

DICES TERTIO. Eadem numero actione possunt agere Deus & creatura, item duo principia distincta etiam specie.

RESPOND. eo etiam casu distinguetur specie actio, quae Deus solus ageret, & quae Deus & Creatura item distinctam fore actionem, quae duo principia agunt distincta specie, licet producant eundem effectum.

ASSERO TERTIO. Etiam à terminis specie distinctis sumi distinctionem specificam actionum.

RATIO. Quia unaquaeque ex illis alium essentialem ordinem dicit, ob connexionem. Neque enim actione, quae producit leonem, potest produci homo, immo etiam à subjectis educationis specificantur propter eandem causam.

QUAERES QUINTO. Quid sentiendum de individuatione actionum. Non est dubium, distin-

distincta numero principia, distinctas numero actiones elicere, distinctos numero terminos, distinctis etiam actionibus produci. Agnoscit tamen Arriaga, distinctos numero terminos, posse produci eadem numero actione: si enim una numero actio, potest proficisci à duobus principiis, cur ab una actione non poterunt produci duo termini? & si unà cognitione attingi possunt plura objecta, cur non possibilis erit una numero actio, dicens ordinem ad duo producenda? Caterum hoc ipsum, quod est duo numero principia exercere, distinctas numero actiones, non excludit, quo minus causæ potissimum subordinatæ, eadem numero actione agant, v. g. Deus & Creatura.

Ceterum posset dicere quisquam, hunc numero terminum potuisse produci, alia numero actione. Tum quia non repugnat, eundem numero terminum, alia numero actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia sicut ad individuationem termini suo modo determinat Deus, cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hoc posito, non sequetur, ut aliqui imaginantur, processus in infinitum in determinationibus, quia licet potuerit non hanc numero actione produci terminus, posito tamen, quod hanc numero actione producatur, ipsa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ se solâ, non est sufficiens determinativum, est tamen in circumstantia novæ modalitatis.

QVÆSTIO II.

De divisione efficientis causæ.

Divisiones, quas tradidimus in communi causæ; etiam hic proportionaliter applicari possunt, præter inibi datas.

Dividitur Efficiens causa in causam Univocam & Æquivocam. *Univoca* est, quæ producit effectum ejusdem secum rationis specificæ, ut homo hominem. *Æquivoca* est, quæ producit effectum diversum specie, ut cum sol generat hominem. Rursus, alia est causa eminentialis alia virtualis. *Eminentialis* est, quæ cum sit nobilior effectui, & causâ illius propriâ, habet virtutem illum effectum causandi, sic creaturarum Deus causa est. *Virtualis* verò causa est, quæ effectum producit se nobiliorem, vel virtute alienâ, & ita ignem se nobiliorem producat calor, est causa illius virtualis. Item, causa efficiens alia est Totalis alia Partialis. Causa *Totalis* est, quæ adæquatè concurret: *Partialis*, quæ inadæquatè. Sed quod erit indicium causæ totalis? Quando quæcunque sunt prædicata in effectui, reperiuntur etiam in causa, stante ratione effectus. Rursus, quando causam constat aliundè agere, quandoque nullum est fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa causa

est totalis, non pono sufficientiam causæ in sola continentia prædicatorum, quia causa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concursu Dei: addidi hæc prædicata debere esse stante ratione effectus, quia certè nullum est prædicatum in Deo, quod respondeat prædicato, quod est, esse Creatum. Nullum item est prædicatum in igne A. producente ignem B. nullum, inquam, est prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliàs seipsum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminentè in Deo, licet stante ratione effectus nonnisi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B. reperiuntur in igne A. stante prædicato effectus nonnisi in igne B. *Addidi*, debere aliundè constare, quod illa causa agat, quia v. g. quando ignis A. producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. staretque in igne B. prædicatum effectus, si illum produceret ignis C. quia tamen non constat aliunde ignem C. egisse, non dicitur esse causa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, si scilicet aliundè non urgeat necessitas ponendi aliud principium, & sic quamvis habeat prædicata, filia, Mater, est necesse ponere insuper causam filia, Patrem.

Rursus dividitur causa in *Principalem*, & *Instrumentalem*, & si causæ instrumentalis nomine veniat sola causa, quæ non est à se, quo sensu omnia creata appellantur instrumenta Dei, nulla est in illa explicanda difficultas; sed, si accipiat, prout opponitur causæ principali antonomastice dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa sunt instrumenta, quæ vix analogicè & in ratione entis conveniunt.

Porro, alia sunt instrumenta artis, alia gratiæ, alia naturæ. *Instrumenta artis* alia sunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut magnes trahens columbam Architectæ. *Instrumenta gratiæ* sunt Sacramenta. *Instrumenta naturæ*, nempe causæ Naturales, quæ & esse à natura, & operari effectus naturales habent. Rursus, hæc instrumenta naturalia quædam sunt *conjuncta principali agenti*, quædam *separata*, & quidem quædam ita sunt separata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut sunt semina quædam, alia autem ita separata ut nunquā fuerint conjuncta, ut qualitates, quæ sunt instrumenta generatorum ex putri. *Ex conjunctis* alia sunt, quæ nec esse nec operari proximè possunt, nisi conjuncta, & sic oculus operari non potest proximè, absente suo principali, hoc est, animâ. Alia autem conjuncta sunt, quæ esse quidem sine principali æquè, ut cum principali, operari tamen non possunt, quales sunt fides respectu Musici.

Denique instrumenta, tam artis, quàm naturæ, sunt alia, quibus, ut operentur, est *necesse imprimi aliquid*, ut impulsus fidibus, ovis item, quæ